

TISKOVÁ ZPRÁVA

Brno 31. března 2025

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

VE TŘECH MAĎARSKÝCH OBCÍCH JE VÍCE SÝČKŮ NEŽ V CELÉ ČESKÉ REPUBLICE. POMÁHAJÍ JIM TRADIČNÍ LIDSKÁ SÍDLA

Nejhustší populace sýčka obecného je v Maďarsku. Výzkum v Národním parku Hortobágy ukázal, že tradiční lidská sídla obklopená přirozenými a extenzivně obhospodařovanými travnatými porosty poskytují ideální podmínky pro tento rychle ubývající druh. Sýček obecný, jehož populace ve většině Evropy výrazně klesá a v České republice balancuje na pokraji vymření, v Hortobágy dosahuje až trojnásobně vyšších hustot proti známým populacím v jižní Evropě.

Tradiční lidská sídla jsou jako ostrovy života, které hrají klíčovou roli v ochraně sýčků a dalších ptačích druhů zemědělské krajiny. Potvrdila to i nová studie vědců z Ústavu biologie obratlovců AV ČR (ÚBO AV ČR), České společnosti ornitologické a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

„Zkoumali jsme hustotu populace sýčka obecného v tradičních lidských sídlech v Národním parku Hortobágy ve východním Maďarsku. Tato oblast je charakteristická největší rozlohou přirozených travnatých společenstev (stepí nazývaných pusta) ve střední Evropě, která jsou extenzivně obhospodařovaná, zejména pastvou hospodářských zvířat,“ popisuje Martin Šálek, vedoucí skupiny pro výzkum biodiverzity zemědělské krajiny v Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

„ *Některé části zkoumaných lidských sídel v Hortobágy nám svou strukturou a zemědělským hospodařením mohly připomínat naše vesnická sídla před stoletím.* ”

„Lidská sídla jsou zde tvořena tradičními usedlostmi, bez znatelné modernizace budov, s maloplošným hospodařením a vysokou hustotou hospodářských zvířat, jako jsou krávy, koně, ovce či drůbež. Některé části zkoumaných lidských sídel nám svou strukturou a zemědělským hospodařením mohly připomínat, jak vypadala naše vesnická sídla před stoletím,“ říká Martin Šálek.

Téměř 180 sýčků na pár kilometrech čtverečních

Hustota populace sýčků v NP Hortobágy je zcela mimořádná, 2–3× vyšší než v oblastech jižní Evropy, kde odborníci zaznamenali dosud nejvyšší populaci tohoto druhu. „Celkový počet 176 volajících samců (tedy reprodukčně aktivních) na ploše 6,58 km² (28,4 volajících samců/km²) vytváří navíc nejvyšší hustotu populace jakéhokoli druhu sovy dosud zaznamenanou v Evropě a jednu z nejvyšších

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

populačních hustot pro sovy globálně,” nadšeně říká Martin Šálek. Ve třech městečkách je tedy počet vyšší než v celé České republice. „Navazující výzkum dále potvrdil, že v těchto sídlech se vyskytuje mimořádně vysoká početnost i dalších rychle ubývajících druhů ptáků typických pro zemědělské krajiny, jako je chocholouš, bělořit, čáp, dudek, sova pálená nebo třeba kavka,” dodává Martin Šálek.

Ohroženého sýčka vytlačuje moderní zemědělství

Sýček obecný (*Athene noctua*) obývá širokou škálu prostředí, od polopouštních oblastí přes skalnaté svahy až po rozvolněné a otevřené lesostepní lokality, avšak v západní a východní Evropě je především vázán na zemědělskou krajinu značně ovlivněnou člověkem. „I když ještě v polovině minulého století sýček hnízdil zejména v otevřené krajině a přirozených biotopech, jako jsou staré ovocné sady či porosty hlavatých vrb, v posledních dekádách hnízdí výhradně v lidských sídlech a nevyhýbá se ani velkým městům,” říká Martin Šálek.

„Je čím dál tím zřetelnější, že pro záchranu některých druhů ptáků zemědělské krajiny je nutné soustředit ochranářskou pozornost i na stanoviště, kam se mnohé druhy postupně přesunuly.”

Sýček obecný patří mezi nejrychleji ubývající druhy živočichů zemědělské krajiny v mnoha evropských zemích. Například v České republice balancuje na hranici vymření a celková hnízdní populace nepřesahuje 100 párů, které žijí v malých a prostorově izolovaných populacích. Z toho důvodu byl pro sýčka, jako první ptačí druh v České republice, vyhlášen záchranný program, nicméně jeho cílené ochrany se mu dostává v řadě dalších regionů napříč celou Evropou. Podobně alarmující populační pokles je ale znám u celé řady ptačích druhů, pro které je okolní intenzivně obhospodařovaná krajina nehostinným prostředím.

Ačkoli sýčků v Česku dramaticky ubylo zejména v důsledku intenzifikace zemědělství, tento výzkum ukazuje, že některá tradiční lidská sídla obklopená přirozenými biotopy mu stále poskytují mimořádně kvalitní hnízdní a potravní podmínky. „Sýček obecný je příkladem druhu, který může prosperovat i v některých urbanizovaných prostředích. A je čím dál tím zřetelnější, že pro záchranu některých druhů ptáků zemědělské krajiny je nutné soustředit ochranářskou pozornost i na stanoviště, kam se mnohé druhy postupně přesunuly či byly intenzivní zemědělskou činností vytlačeny,” uzavírá Martin Šálek.

Více informací: **Martin Šálek**
Ústav biologie obratlovců AV ČR
salek@birdlife.cz
775 954 318

Odkaz na studii: <https://meridian.allenpress.com/.../In-Owl-s-Paradise...>
Journal of Raptor Research (2025) 59 (1): 1–11., <https://doi.org/10.3356/jrr2372>

Záběry z termovize během monitoringu sýčků: <https://fb.watch/weudh16Gip/>

Fotogalerie na straně 4 a dále.

Český vědec Martin Šálek oceněn ve Světové síni slávy sovařů

Česká republika má od loňského roku svého zástupce ve Světové síni slávy sovařů (World Owl Hall of Fame). Významné mezinárodní ocenění získal Martin Šálek za dlouholetou práci na ochraně sýčka obecného, která zahrnuje nejen vědecký výzkum, ale i praktická ochranná opatření a osvětu veřejnosti. Jeho komplexní přístup byl oceněn i během hlavní přednášky na Mezinárodním festivalu sov v USA. „Největší odměnou však bude, pokud se podaří sýčka v Česku zachránit,“ komentoval Martin Šálek udělení ceny.

Fotogalerie:

*Série snímků, které zachycují lokality v Národním parku Hortobágy ve východním Maďarsku.
FOTO: Martin Šálek*

Pestrá krajina je zdravá, proto v ní ptáci prosperují, včetně sýčků. Naopak, s plošným úbytkem pastvy hospodářských zvířat ve volné krajině se postupně vytrácejí extenzivní luční porosty v podobě druhově bohatých společenstev a pastvin. Taková krajina má extrémně minimální možnosti k poskytování řady svých přirozených funkcí, jako je zadržování vody, ochrana proti půdní erozi, opylování zemědělských plodin a regulace zemědělských škůdců. Výsledkem je strmý úbytek biologické rozmanitosti.

*Populace sýčků v České republice ubývá právě kvůli intenzifikaci zemědělství a ztrátě pestrosti krajiny.
FOTO: Jiří Hornek*

*Sýčci vyhledávají otevřenou krajinu s mozaikou biotopů, kde najdou dostatek potravy, jako jsou hmyz, žížaly a drobní savci.
FOTO: Jiří Hornek*

*Sýčci žijí v párech, které jsou věrné svému hnízdišti, zabydlují se v dutinách stromů, skalních štěrbinách, opuštěných budovách či na farmách.
FOTO: Jiří Hornek*

V noci lze sýčky poznat podle jejich pronikavého volání, které zní jako „kú-ik“ nebo „kú-vít“. V minulosti byli sýčci často spojováni s pověrami a považováni za posly špatných zpráv, ale ve starověkém Řecku byli uctíváni jako posvátní ptáci bohyně Athény. Dnes jsou sýčci kriticky ohroženým druhem a jejich ochrana je nezbytná pro zachování biologické rozmanitosti naší krajiny.

FOTO: Jiří Hornek